

АНОТАЦІЯ

Гринів В.М. Оцінка і активізація економічного потенціалу регіонів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка. – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2023.

У дисертації запропоновані теоретико-методологічні засади і практичні рекомендації щодо оцінки та активізації економічного потенціалу регіонів.

Вдосконалено наукове трактування сутності економічний потенціал, яке, на відміну від існуючих, запропоновано розглядати як різновекторну та комплексну категорію, що складається з взаємопов'язаних функціональних підсистем (ресурсного, виробничого, трудового, фінансового та інших потенціалів), які доповнюють одна одну та забезпечують повноцінне функціонування економічного потенціалу в цілому.

Економічний потенціал та його складові є базою для визначення пріоритетних шляхів здійснення національного виробництва та прогнозування тенденцій економічного розвитку. Дослідження наукових здобутків сприяло виявленню суттєвих відмінностей у трактуванні економічного потенціалу та його складових елементів. Аналіз різних підходів науковців до сутності поняття «економічний потенціал» дозволив визначити їх різноманіття та залежність від мети дослідження та оцінки, а також структури складових.

Проведений аналіз довів відсутність чіткого методичного підходу до оцінки економічного потенціалу, який може бути використаний для розвитку регіонів, тому в роботі було запропоновано власний методичний підхід до оцінки економічного потенціалу регіону. Важливий аспект полягає у здійсненні комплексної оцінки економічного потенціалу регіону з урахуванням запропонованого синергетичного поєднання економічного, людського, інфраструктурного, науково-дослідного потенціалів та потенціалу якості

життя. За результатами цієї оцінки передбачено формування шкали та групування регіонів у відповідності до визначених рівнів.

Удосконалено методичний підхід до оцінки економічного потенціалу регіону, який, на відміну від існуючих, за рахунок систематизації інформації ґрунтується на запропонованій системі показників концентрації потенціалу регіону та показнику ефективності використання економічного потенціалу регіону, що дозволило визначити концентрацію та рівень ефективності використання потенціалу кожного регіону, а також сформувати групи регіонів.

Проведений аналіз виміру концентрації потенціалу регіонального розвитку за допомогою власного метода вимірювання регіональної дисперсії, що базується на оцінці співвідношення між полюсами зростання та їх оточенням, показав, що регіони України можна розділити на чотири основні групи: з відносно високою концентрацією потенціалу розвитку, помірно високою, помірно низькою та низькою.

Як вказують результати емпіричних досліджень, ця структура чітко відповідає особливостям місцевої економіки, виявленим у ВВП на душу населення. Концентрація потенціалу розвитку є ключовим фактором для більшості регіонів. Великі міські агломерації стають центрами зростання. Цей процес є особливо динамічним для регіонів із помірно високою концентрацією, що ефективно зменшує диспропорції між регіонами. Проте цей процес супроводжується внутрішніми розбіжностями на регіональному рівні. Для більшості регіонів України характерна модель розвитку, ґрунтована на одному полюсі розвитку та одному або двох ключових факторах, що сприяють концентрації. Використання ефекту синергії, що є характерним для феномену потенційної концентрації, може відкрити нові можливості для територій.

За результатами оцінки ефективності використання економічного потенціалу регіонів із використанням методу лінійного впорядкування, а саме методом стандартизованих регіони України були розділені на три групи: із низьким використанням потенціалу, середнім та високим.

Отримані результати дослідження свідчать про стійкі відмінності в економічному потенціалі регіонів України, що стосується, зокрема, відзначених диспропорцій між областями, в яких розташований провідний міський центр із сильними столичними функціями. Проте слід підкреслити, що відмінності, які спостерігаються протягом аналізованих років, демонструють поступову тенденцію до зниження, що сприяє зміцненню економічної згуртованості в горизонтальному вимірі. У контексті регіонального виміру можна зробити висновок, що відмінності зменшувалися в умовах загального економічного спаду.

Набули подальшого розвитку механізми активізації інноваційної та інвестиційної діяльності регіонів.

Розвиток економічного потенціалу, посилення його стратегічної функції в процесі розвитку регіонів та отримання ними конкурентних переваг базується на впровадженні інноваційних механізмів, серед яких провідну роль відіграють інноваційне підприємництво, інноваційний регіональний кластер та smart-спеціалізація регіону. У процесі дії вказаних механізмів рекомендовано активно застосовувати інноваційні платформи краудсорсингу та краудфандингу, сформувати систему стратегічної інформації в регіоні, яка створюватиме основу кібернетичного впливу на регіональний розвиток, а також активізувати реалізацію smart-спеціалізації регіонів в Україні.

Визначено, що державно-приватне партнерство виступає ефективним механізмом залучення приватних інвестицій у вирішення завдань економічної стабільності розвитку регіонів. Розвиток взаємовигідної співпраці держави та бізнесу може стати базою для підвищення ефективності використання економічного потенціалу.

Розроблено систему формування заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону, використання якої дозволить здійснити оцінку рівня ефективності використання потенціалу та обґрунтувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності використання потенціалу регіону на підставі результатів аналітичних

досліджень та моделювання.

За результатами проведеного дослідження визначено, що кожен з регіонів має свій потенціал, використання якого за певних умов може стати додатковим джерелом зростання економіки держави. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки потребує створення умов ефективного використання потенційних можливостей кожного регіону. Створення таких умов вимагає проведення постійного моніторингу з кількісною оцінкою рівня концентрації потенціалу регіону та ефективності його використання.

Ключові слова: економічний потенціал, розвиток регіону, інноваційні механізми, smart-спеціалізація, інвестиційна діяльність, державно-приватне партнерство.

SUMMARY

Gryniv V.M. Assessment and activation of the economic potential of regions.
– Qualification scientific work on the rights of a manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 05 Social and Behavioral Sciences in the specialty 051 Economics. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2023.

The dissertation offers theoretical and methodological principles and practical recommendations for assessing and activating the economic potential of regions.

The scientific interpretation of the essence of the economic potential has been improved, which, unlike the existing ones, has been proposed to be considered as a multi-vector and complex category consisting of interrelated functional subsystems (resource, production, labor, financial and other potentials) that complement each other and ensure the full functioning of the economic potential as a whole.

The economic potential and its components are the basis for determining the priority ways of national production and forecasting trends in economic development. The study of scientific achievements contributed to the identification

of significant differences in the interpretation of economic potential and its constituent elements. Analysis of different approaches of scientists to the essence of the concept of "economic potential" allowed to determine their diversity and dependence on the purpose of research and evaluation, as well as the structure of components.

The conducted analysis proved the absence of a clear methodological approach to assessing the economic potential that can be used for the development of regions, therefore, the paper proposed its own methodological approach to assessing the economic potential of the region. An important aspect is the implementation of a comprehensive assessment of the economic potential of the region, taking into account the proposed synergistic combination of economic, human, infrastructural, research and quality of life potential. Based on the results of this assessment, the formation of a scale and grouping of regions in accordance with certain levels are provided.

The methodological approach to assessing the economic potential of the region has been improved, which, unlike the existing ones, due to the systematization of information, is based on the proposed system of indicators of concentration of the region's potential and the indicator of efficiency of using the economic potential of the region, which made it possible to determine the concentration and level of efficiency of using the potential of each region, as well as to form groups of regions.

The analysis of measuring the concentration of regional development potential using its own method of measuring regional dispersion, based on the assessment of the relationship between the poles of growth and their surroundings, showed that the regions of Ukraine can be divided into four main groups: with a relatively high concentration of development potential, moderately high, moderately low and low.

As empirical studies show, this structure uniquely corresponds to the features of the local economy, expressed in GDP per capita. The concentration of development potential is a basic fact for most areas. Large urban agglomerations

become poles of growth. This process is especially dynamic in the case of regions with a moderately high concentration, which significantly eliminates the disproportions between regions. However, the cost of this process is internal disagreements at the regional level. Most Ukrainian regions are characterized by a development model based on one development pole and one or two important factors contributing to concentration. Using the synergy effect that characterizes the phenomenon of potential concentration can be an opportunity for the region.

According to the results of the assessment of the efficiency of using the economic potential of regions using the method of linear ordering, namely the method of standardized regions of Ukraine were divided into three groups: with low use of potential, medium and high.

The obtained results of the study indicate stable differences in the economic potential of the regions of Ukraine, which concerns, in particular, the disproportions between the regions in which the leading urban center with strong metropolitan functions is located. However, it should be emphasized that the differences observed during the analyzed years demonstrate a gradual downward trend, which contributes to strengthening economic cohesion in the horizontal dimension. In the context of the regional dimension, it can be concluded that the differences decreased in the context of the general economic downturn.

The mechanisms of activation of innovation and investment activity of regions have been further developed.

The development of economic potential, strengthening its strategic function in the development of regions and their obtaining competitive advantages is based on the introduction of innovative mechanisms, among which the leading role is played by innovative entrepreneurship, an innovative regional cluster and smart-specialization of the region. In the course of these mechanisms, it is recommended to actively use innovative crowdsourcing and crowdfunding platforms, to form a system of strategic information in the region, which will create the basis of cyber impact on regional development, as well as to intensify the implementation of smart-specialization of regions in Ukraine.

It is determined that public-private partnership is an effective mechanism for attracting private investment in solving the problems of economic stability of regional development. The development of mutually beneficial cooperation between the state and business can become the basis for increasing the efficiency of using economic potential.

A system for the formation of measures aimed at increasing the level of efficiency of using the potential of the region has been developed, the use of which will allow assessing the level of efficiency of using the potential and justifying management decisions to increase the efficiency of using the potential of the region on the basis of the results of analytical research and modeling.

According to the results of the study, it is determined that each of the regions has its own potential, the use of which under certain conditions can become an additional source of growth of the state economy. Ensuring the competitiveness of the national economy requires the creation of conditions for the effective use of the potential capabilities of each region. The creation of such conditions requires constant monitoring with a quantitative assessment of the level of concentration of the region's potential and the effectiveness of its use.

Keywords: economic potential, regional development, innovative mechanisms, smart-specialization, investment activity, public-private partnership.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Гринів В.М. Порівняльний аналіз економічного потенціалу регіонів України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №6. Том 2. С.191-197. (0,3 д.а.). <https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2021-300-6/2-31>

URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/en2021-6-t2-31.pdf>

2. Гринів В.М. Оцінка потенціалу соціально економічного розвитку регіонів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. № 4. Том 6. С. 147-152. (0,3 д.а.). : <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2021-4-17>

URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/ujae_2021_r04_a17.pdf

3. Гринів В.М. Сутність та детермінанти потенціалу розвитку регіону. *Вісник Наукові перспективи*.2023. №3. С.176-188. (0,5 д.а.). [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)-176-188](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33)-176-188)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/4182/4205>

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

4. Гринів В.М. Дослідження рівня концентрації потенціалу розвитку регіону. *Veda a perspektivy*. 2022. №2. С.51-64. (0,6 д.а.). [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2\(21\)-51-64](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2(21)-51-64)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/3768/3789>

Матеріали наукових конференцій

5. Гринів В.М. Оцінка ефективності використання економічного потенціалу регіону. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства*. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції. 6 жовтня 2023 р., Ізмаїл, С.68-69. (0,1 д.а.).

6. Гринів В.М. Державно-приватне партнерство як механізм активізації інвестиційної діяльності регіонів. *Modern problems of science, education and*

society Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference. Kyiv, 6-8 November 2023, P.1304-1311. (0,3 д.а.).

7. Гринів В.М. Активізація інноваційних важелів розвитку економічного потенціалу регіонів. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій та суспільства. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 1 листопада 2023 р., Біла Церква, Ч.1. С.79. (0,1 д.а.).*